

Михайло Яковчук

науковий співробітник

Інституту педагогіки НАПН України

(м. Київ)

**РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У
ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ 5
КЛАСІВ У ЗЗСО**

Пріоритетним напрямом розвитку сучасної вітчизняної та світової освіти є перенесення акцентів зі знань і вмінь (як основних результатів навчання) на формування в учнів системи компетентностей.

Відтак, за умов модернізації української школи актуальним стає компетентісний підхід в освіті, який пов'язаний передусім з особистісно орієнтованим та діяльнісним підходами до навчання, оскільки ґрунтується на особистості учня й може бути реалізованим і перевіреном тільки під час виконання конкретним учнем певного комплексу дій.

Компетентісне навчання іноземної мови у школі відбувається через застосування комунікативно – діяльнісного підходу під час роботи на уроці. І для того, щоб досягти максимального результату, вчитель повинен вміти правильно підібрати форми та методи роботи, створити цікаву атмосферу, де б учні хотіли і не боялися говорити. Найбільш повною мірою виконання комунікативних завдань проявляється у процесі вирішення навчальних мовленнєвих ситуацій, змістом яких передбачається монологічне, діалогічне спілкування різних учасників навчального процесу у межах програмової тематики.

Аналіз змісту чинної програми з іноземних мов та узагальнення його результатів дають змогу проілюструвати послідовність і наступність формування ключових компетентностей учнів 5-их класів [1, с. 32].

Такі компетентності, як спілкування державною (рідною) мовою, спілкування іноземною мовою, уміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська компетентності формуються постійно в процесі навчання іноземної мови, незалежно від теми чи змісту завдань, інші, як, наприклад, математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя формуються виключно в межах певних тем. З огляду на це, у формуванні низки цих компетентностей зростає роль учителя, який може впливати на тематику завдань, добір лексичних одиниць для засвоєння учнями.

У формулюванні ситуацій в 5-х класах дається загальний зміст висловлювання (про що говорити/писати). Учні повинні конкретизувати зміст висловлювання та оформити його у мовному аспекті відповідно до змісту ситуації. Для розуміння вище сказаного наведемо приклади мовленнєвих ситуацій відповідно до компетентнісного підходу, тематики та вимог навчальної програми для 5-х класів.

Уяви, що ти репортер шкільної газети і береш інтерв'ю у свого однокласника / своєї однокласниці. Розпитай в нього / в неї про його / її улюблену пору року:

- *яку пору року він / вона любить?*
- *яка погода в цю пору року?*
- *що він / вона любить робити в цю пору року?*

Ця мовленнєва ситуація, яку пропонує вчитель під час вивчення теми **«Природа навколо нас»** спрямована на формування та розвиток в учнів культури екологічного мислення [2, с. 200].

Наступне ситуаційне завдання **«Німеччина – країна та люди»** передбачає навчити учнів мовленнєвих формул, які використовуються у процесі соціальної взаємодії, і формує у них соціальну та громадянську компетентності:

Тебе обрали до складу групи учнів, які їдуть до Німеччини. Під час бесіди з партнером, який вже відвідав цю країну, ти намагаєшся отримати корисну для подорожі інформацію (ділова бесіда; партнери).

Формування математичної компетентності відбувається ситуаційно під час розв'язання учням комунікативних і навчальних проблем із використанням логіко-математичного інтелекту. Так, під час вивчення теми **«Харчування»** / підтема **«Я люблю куварити»** пропонується ситуація:

До тебе на вечерю сьогодні прийдуть гості. Ти хотів би приготувати їм твою улюблену страву. Яка твоя улюблена страва, які і скільки інгредієнтів потрібно, щоб приготувати її. Опиши свої дії крок за кроком.

Для забезпечення ефективності компетентісно орієнтованого навчання іншомовного спілкування учнів 5-их класів потрібно виокремлювати два етапи: підготовчий (доситуаційний) та творчий (ситуаційний). Саме робота учнів у межах цих етапів (виконання відповідних вправ і завдань) дає їм можливість оволодівати механізмами ситуаційного спілкування [3, с. 35].

Під час вивчення теми **«Мої плани на канікули»** на підготовчому (доситуаційному) етапі провадиться діяльність із формування навичок оперування новим лексичним

матеріалом. Учням пропонується виконувати мовні вправи на підстановку, трансформацію, заповнення пропусків у реченнях, доповнення речень тощо.

Приклад доситуаційного завдання: Що можна робити на літніх канікулах? Учні активізують лексичний матеріал у мовленнєвих зразках. Гра «Ланцюжок»

Kettenspiel.

„In den Sommerferien“.

A: In den Sommerferien kann man Bücher lesen.

B: In den Sommerferien kann man Bücher lesen und ans Meer fahren.

C: In den Sommerferien kann man Bücher lesen, ans Meer fahren und Rad fahren.

Творчий (ситуаційний) етап передбачає усвідомлення учнями змісту сформульованої навчально-мовленнєвої ситуації як творчого комунікативного завдання, виконання якого доцільно розпочинати з розуміння учнями об'єкта, що на нього спрямовуються мовленнєві дії, місце і час, у межах якого суб'єкт здійснює комунікативну діяльність. Приклад ситуаційного завдання:

Закінчується навчальний рік. Наближаються літні канікули. Твій однокласник цікавиться твоїми планами на ці канікули.

- *Де хотів би ти провести свої літні канікули?*
- *З ким би ти хотів їх провести?*
- *Як би ти хотів їх провести?*
- *Яке твоє ставлення до мовного табору? Чому?*

Зміст презентованих ситуацій передбачає виконання учнями навчальних комунікативних дій, що узгоджуються з певними компетентностями, формування яких за

програмовою тематикою спілкування може здійснюватися в 5-х класах.

Отже, розвиток ключових компетентностей на уроках іноземної мови в 5-х класах є комплексним процесом, який має бути безперервним, активним, цілеспрямованим та зумовленим ситуацією спілкування. Успішність його реалізації залежить від правильного вибору навчально-методичного забезпечення; використання релевантних форм, методів і режимів роботи, які, в свою чергу, сприятимуть формуванню покоління молоді, здатного робити особистісний духовно-світоглядний вибір, набувати необхідних знань, навичок та компетентностей для інтеграції в суспільство на різних рівнях.

Список використаних джерел

1. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи. 2018. 113 с.
2. С.І. Сотникова, Г.В. Гоголева. «Німецька мова» (5-й рік навчання), 5 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти, Харків, 2018. 240 с.
3. В.Г. Редько, М.В. Яковчук. Дидактичне моделювання мовленнєвих ситуацій як засобів компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти / Український педагогічний журнал. 2021. № 1. С. 30–42